

FOIȚA

PREDICATORIULUI SATEANULUI

Pentru cestiuni basericesci, scolastice, economice, igiene,

Va eși la 1 si 15 st. n. a fiesce-carei lune.

Abonamentul pre unu anu
e 2 fl. 20 cr. v. a.

CURSULU I.

1875.

Numerulu 11.

1-a Septemvre

A-se adresá in v
Redactiunea fôiei „Predicat
Romanu“ in Szam

Beseric'a romana greco-catolica sabornica.

ulu celu mare alu Episcopiei Fagarasiului. *)

Prologus galeathus.

Unii cetescu cu sange rece despre versarile de sange, ce se facu in Spania sêu in Caucașu, sêu in Afganistanu, era deca li-se intempla a cetii vre-odata cev'asi mai aprôpe asupra unoru scaderi, ce sîruga la ceriu pentru indreptare, pre locu schimba facie, semtu nádusielii din laintru, sêu ametiola de capu; pentru astu-feliu de cetitori cu stempamentu sanguiosu sêu colerosu e menitu acestu scundu prolog galeath. spre a-i informá de buna vreme despre eugotulu scrietoriului cá se seie astu-feliu de cetitori, cá acest'a na are de gându a vatemá pre nemene, ci singurulu scopu, ce si-a propusu, e a indemná mai antaiu pre preotii romanesci uniti din Ardealu, cá se cetesca cu de-adinsulu atátu Istoria lui Petru Maioru despre Inceputul romanilor, o carte, ce nu pôte se-i lipsesca nece unii romanu adeveratu, cátu si Istoria basericeii Romanilor, care era fora pecatu nu pôte se lipsesca nece unii preotu adeveratu; apoi descépta in acei cinstiti preoti o révna mai mare spre basa Toamelei**) basericeii sale, spre iubirea aceleia-si si spre a savorului mare restaurare. Acest'a e scopulu si mediulocu spre a infintia adeverulu pre calea publicitatii! Sina ira et studio!

Dreptulu basericeii romanesci de a tiené savoru mare in totu anulu, atátu e de recunoscutu, in cátu nu pôte se se affie in totu némulu nostru vre-unulu, care se se indoésca despre acestu dreptu basericescu. Inca e viua aducerea amente, cumu-cá inainte cá de 70 de ani, era datena a se aduná Protopopii la Blasiu la Metropolia spre a se sfatuí asupr'a trebiloru basericeii, inca mai

*) Dámu cu tóta placerea locu in Colónele fôiei nóstre acestui articulu de mare pretiu a divulgiu nostru **Barnutin** si avendu-lu acel'a in manuscriptu vechiu dela unu preaveneratu barbatu alu nostru 'lu publicamu intocm'a neschimbandu nemic'a neci in limba neci in ortografia.

**) Prin tocmela intielegu ace'a ce dicu unii constitutie, altii constitutiune; care e mai buna?

suntu Protocóle de ale Episcopiloru be- cari au insemnatu stramosii nostri, cum máu in totu anulu Protopopii cá Deputatului, bá dia Mireni inca era datena a ci pre unii mai de frunte, si mai puternici in vente si in fapte — boieri a-i némulu nost. Inca mai stá Istoria basericeii romaniloru al Petru Maioru, si pana vá stá cartea acést'a. va stá si savorulu celu mare, se'n inca-i pomenirea lui; — asia inca mai vieza cunoscentia ace'a in Clerulu nostru, cá baserica Romaniloru si in tempurile celea barbare, candu némulu nostru din laintru era asupritu de seracia si de nesicientia din afora de naravurile ginteloru insetate de sar si nesaturate de pamentu, mai avé unu fel de scapare si unu mediulocu fórte puternicu a unire religioasa cu adunarile Clerului celea preste anu — nisce Protopopi si Preoti, adveratu, cá simpli si fora de invetiatura inalta dar' cu o anima jertfita cu totulu spre benedice aceloru, ce privéu la eli, cá la nesce par pururea gat'a spre a ffiloru sei mangaiere se intelnéu in totu anulu cu celu de antaiu loru Pastoriu sufletescu, care de densii cá nu se deosebiá, de cátu cu cinstea In Deregatoriei s'ale, si cu meritele, pentru in redica-se la ace'a Deregatoria stral-cita, alt'mentrelea cu invetiatur'a nu-i prea inecé, era cu o vietia simpla si cinstita, ma nu pompósa le aratá, cum se se ferésca cátu de a fi mârsiavi, cátu si de unu lucr neenviintiosu statulu popescu, si apoi de a feliu de barbati cuviosi nu se poté teme baserica, cá-i va trage la sene tété drepturile cá se domnésca preste Cleru si preste bietii crestini cu potere netiermurita.

Daten'a de a tiené Savoru mare in totu anulu a fostu intarita si de Principii Ardealului, precum se cunoșce din hrisovulu lui Georgie Racoti, prin care poruncesce lui Simionu Stefanu

de atunci, că
 oru pre toti de
 de ar' dá vre-o
 se fia datori a cere
 Episcopu ortodocsa
 si tienutu acésta datena
 atanasiu Rednicu, de aici
 a inceputu a slabi, si a se
 u densulu, si acelu dreptu
 icei; temeialu suruparei lui
 itii atunci, candu au inceputu
 au in administrarea besericei
 scapá-se numai eri alalta-eri be-
 ca din jugulu limbei slavesci si
 eformata, si indata a fostu silita
 gu — alu Jesuitoru. Acesti ómeni
 védia cu ochi buni acésta tocméla
 nóstre, cari cu apucaturile loru nu se
 aví, totusi cá cei ce eráu prea buni
 suferé cu cáta greutate cu tóta, cá
 cá numai cámp pre la inceputu, si se te-
 cá nu pripindu-se se le fia a-si vatemá
 ssulu; dreptu-ace'a de o cam-data se inde-
 ou a fi dictatori in Saboru, precum facéu si
 ormatii sub principii Ardealului, seau a lucrá

*) Vedi Petru Maioru Istori'a besericei pagin'a 75.
 punctu 11. de unde se vede, cá Racoti numai pentru
 ace'a a ingaduitu pre romani a se folosi cu dreptulu
 seu insusi, cá pre incetu sei póta trage la credentia
 reformatiloru; si multiamita lui Domnedieu, cá n'au
 s'atu a se infientiá unu ast'feliu de cugetu, cá de ar'
 anitu romanii legea cea calvinésca, atunci Nation-
 alitéa romanésca ar' fi pierduta, cá romanulu déca
 'si mu ritulu, apoi nu mai voesce a se tiené de romani,
 precum demu cá s'au lapedatú inainte de unirea cu
 Rom'a, si taie si astadi unele din celea mai de frunte
 familii, mai desu din Hatiegu, Comitatulu Huniadórei
 Tiera Fagarasului; cá-ci multi nu potu combiná, cum
 ar' poté se se tiena cenev'a de romani, fiendu in pri-
 vinti'a religiósá a basericei reformate, si nu
 voescu a-si aduce aminte, cá déca au potutu se fia
 romani candu eráu in tali'a cá pagani, cu cátu mai
 vertosu potu se se marturésca romani astadi, si a-
 celi'a, cari póte ar' tiené legea reformata, din pricina,
 cá reformatii inca suntu creóti, si sectele religióse
 dimpreuna cu Disputele teologice nu trebue mestecate
 nece odata cu Nationalitatea, alta e Nationalitate, seau
 Natie séu Nému, si alta va se dica religie au religiune,
 au lege, au credentia; multi inse nu vor se scie ne-
 micu de ast'feliu de distinctiuni (deosebiri), ei déca li
 s'au uritu, se'u se rusíneza a se mai chiama romani,
 indata incepu a nu postí, si apoi pre acésta se inte-
 meiédia dreptulu de a se lapeda de némulu seu, punde
 cauza, cá nu póte postí, cá si cum dóra cenev'a numai
 in postu ar' poté se fia romanu adevératu, si in dí de
 dulce ar' incetá de a fi romanu! Dar' va dice cenev'a,
 care onu generosu póte se se tiena de némulu romanescu
 celu apusu si neinvetiatu? La ast'feliu de ómeni res-
 pundemu, cá celu ce se lapeda de némulu seu pentru
 cá fora a s'a vina, e mai apusu si mai neinvetiatu
 cá alte némuri, aceli'a nu e cu nemicu mai generosu,
 decátu celu-ce tagaduesce pre maica-s'a cea ce l'a na-
 scutu, pentru-cá e betrana si nepotentiósá.

pre ascunsu si a duce ast'feliu lucrulu incatrou
 volia. Dreptu-cá numai unu Jesuitu erá pusu
 vigitoriu preste acésta óie cuventátore, ce se
 díce beserica, dara cene nu scie, cá glasulu
 unui Jesuitu erá glasulu a tóta cét'a jesuitica?
 Nu facé elu nemicu de voi'a sa, ci in tóte ce
 facé bune ori rele, nu erá decátu unu organu
 orbesce ascultatoriu de poruncile generalismului,
 acest'a le facé, dela acest'a esia tóte, elu avé
 ocármuirea si insusi preste conscientiele Domni-
 toriloru pamentesci; deci unde erá tramisu unu
 Jesuitu, acolo cá si cum ar' fi fostu facia gene-
 ralismulu insusi, in care erá concentrata tóta
 poterea, si cene ar' fi indresnitu a se impotrivi
 acestui'a?

Pentru ace'a ori care cetesce cartile Epis-
 copului Clein scrise din Rom'a in contr'a Je-
 suitiloru din Blasiu, cari derepaná drepturile
 besericei romanesci, aceli'a si in protiva voiei
 s'ale, inca se semte indatoratu a benecuentá
 mai antaiu tierin'a lui Clainu, cá a unui Parent'
 adevératu, carele a traitu si a moritu pentru
 drepturile beserice si ale némului nostru, apoi
 tierin'a Barbatului, carele a scapatu din peritiuni
 cartile acelea scrise cu adevératu Duhu de Apos-
 tolu si legi crestinesci si alu besericei nóstre
 fierbinte aperatoriu, *) si déca cunósce cene-v'a
 atotu-poternici'a Jesuitoru de pre atunci, si
 apoi cetesce in archivulu Episcopiei Fagarasiu-
 lui, cum-cá Protopopii cei betrani pre
 putulu unirei cu atát'a barbatie se punea in
 contr'a sumetiei Jesuitulu vigitoriu incátu ace-
 st'a erá silitu de multe-ori a esí din adunare
 scárbitu si necagitu atunci cetitoriulu si fora de
 voia se semte silita a recunosce, cá mai caldu
 sange baté pentru drepturile nóstre in stramosii
 cei de demultu, decátu in stramosii cei de as-
 tadi.

Acestu dreptu besericescu erá bene garan-
 tísatu se'u chizesiuitu prin acei 12 Protopopi
 infacisiatori ai Saborului mare, a caror'a origine
 se afla in intieptiunea Archi-episcopiloru celoru
 vechi ai romaniloru, cari nevrendu a ocármui
 beseric'a singuri, avé 12 barbati alesi in Saboru
 din Cleru, cari de câte-ori erá de lipsa a se
 lucrá cev'a lucru mai mare preste anu, inscien-
 tiati de Episcopulu se adunáu si sfatuiáu cu
 Episcopulu in loculu Saborului mare. Acést'a
 datena a si tienutu necurmatu nu numai dupa
 ce s'au unitu romanii cu beseric'a Romei (in
 credentia inse si nu in lege) *pana candu se facé*
Manastirea Calugariloru din Blasiu, ci si inainte
 de facut'a unire. **)

(va urmá.)

*) Petru Maioru Istori'a besericei romaniloru
 pag. 98, rend. 7. si pagin'a 150, rend. 2.

**) Petru Maioru Istori'a besericesca pagin'a 229
 § 5.

Notariatulu publicu.

Déca: „ai carte ai parte!“ dîce sateanulu romanu, si decâte-ori s'a intemplatu totusiu cà acést'a dîcere basata in dreptu se dementié cà chiar' avendu carte cu dreptate nu mai avéi neci un'a parte, pentru-cà unu scrietorasiiu ti-o intortocá si apoi la adeca advocatulu ti-o strufocá ér' judecatorî'a ti-o stricá si tu cu cartea-ti amana remanéi cu busele umflate.

Pentru de a se dellaturá pré venitoriu multe daune, neplaceri si grentati impreunate cu esecutarea documintelorú alt'mentrea cu valóre de dreptu scrise de unii si altii privati si a se pune capetu multoru processe ingreunatorie, s'au introdusu si la noi notariatulu publicu, care s'a doveditu atâtu de folositoriu in tierile, in cari este introdusu mai de multu si va fî totu atâtu de folositoriu si pentru noi toti, numai se ne scimu folosí de acél'a.

Precandu pana acum tóte documentele se potéu protestá si trage la arbitriu si ast'feliu la processu, ori de cene ar' fî fostu formulate si scrise acelea si asié numai preste trei—patru ani poté omulu a-si dobandí ce'a ce î-i competié pre dreptulu dupa cartea (documentulu) ce avé amana; pre atunci de aci inainte, ori-ce documinte si scrisori facute se'u autenticate de unu Notariu publicu se esecuta de-a dreptulu fora de a se dá locu la cev'a processu si asié omulu ajunge la alu seu in tempulu celu mai scurtu; — pentru ace'a nu potemu de ajunsu a recomandá cetitoriloru nostrii, se lié in folosintia acést'a institutiune atâtu de salutaria si ori-ce documentu ce ar' avé de a-si face se-lu faca prin Notarii publici si celea ce le au amana se si-le autentice prin densii, assecurandu-si ast'feliu tote drepturile si competintiele s'ale, — si o recomandâmu acést'a cu atâtu mai vêrtosu, cà tassele Notariloru publici suntu hotarite si multu mai restrinse, decâtu celea ce le ceru dela noi unii si alti scrietori privati. Acestea tasse suntu fip-sate deosebi pentru fia-care lucrare si se afla insemnate pre o tabella (si in legea despre acést'a sunatoria), care Notariulu publicu respectivu la cererea veri-si-cui e detoriu a o aretá si numai dupa ace'a are dreptulu a-si luá competintiele lucrului seu; pentru ore-care cunoscintia lasâmu se urmeze si aici tassele scriptelorú si lucrariloru effeptuinde de Notarii publici; asié competenti'a lorú este:

a) pentru contracte despre predarea, investirea si impartîirea averei, pentru contracte de asociare, liferare, donatiune, pentru testament, si preste totu pentru ori-ce contracte facute intre doue se'u mai multe persóne, déca acelea suna de avere pana la 200 fl. = 1 fl., 500 fl. = 2 fl.

1000 fl. = 3
si de acolé in su
50 cr. — Pentru
apoi se mai calcul
pagina ce cuprende
gina se scríu mai ma
cu liniaturi multe se'u
pagina se calculéza 20 cr.

b) pentru obligatiuni obligamentu, cessiuni, invozalogire, chizesiuire si ass. foundationale si ori-ce document, acelea suna de suma pana la 800 fl. = 2 fl., 2000 fl. = 3 fl. si de acolé in susu dela fiecare 25 cr. Tass'a descrierei e cá si su

c) pentru plenipotentie, atestat tiuni prin cari se dá dreptu de int. estabulare se'u de prioritate preste tot ér' pentru descriere cá su a) si b).

d) pentru autenticarea a veri-si-ce doc. mai susu amentitu î-i compete diumatata tassele ce-i competié déca elu lu facé acé. cumentu.

e) pentru testamente déca e espressa sui tassele 'su celé de su a), déca inse nu e espressa neci se pote rescá sum'a in bani, atunci î-i competiesce pentru o óra de lucru = 4 fl. si de acolé inainte pentru fiecare diumatate de óra = 2 fl., — ér' pentru autenticarea unui testamentu scrisu se'u de insusiu testatorele se'u d' altu-cenev'a, Notariulu publicu î-i competi-ce 4 fl. La casu candu testatorele voliesce, re-mané in secretu testamentulu seu chiamá sene pentru facerea se'u autenticarea acélui'a doi notari-publici.

f) pentru legalisarea copieloru déca acelea facu celu multu doue pagine si o pagina 25 síre î-i competiesce 30 cr. si pentru fiecare pagina urmatoria câte 10 cr.

g) pentru autenticarea estrasseloru din protocólele comerciale de affaceri î-i compete dela 2 pagine 50 si de acolé inainte de fiecare pagina 15 cr.

h) pentru traducerile din o limba in alt'a dela 2 pagine 2 fl. si dela fiesce-care pagina urmatoria câte 1 fl., — ér' pentru autenticarea traducerii — diumatate din acést'a.

i) pentru legalisarea subscrieriloru de nume dela unu nume scrisu 50 cr. de acóle inainte de fiecare nume 25 cr. ér' pentru protocolulu de autenticare deosebi 25 cr.

k) pentru atestarea presentarei cutarui documentu 1 fl.

l) pentru autenticarea deciseloru din adunarea generala a societatiloru de actiuni ori a Comitetelorú si directiunelorú lorú = 5 fl. adausu.

ampului (dupa
 ai (dupa lit. a.)
 neloru si a offer-
 altoru lucrari, cari
 un'a parte se'u alt'a
 u'a pentru pierderea
 documentului, cá mai

te de unele incunoscintiari
 nitiune, abdiceri de arenda
 e s. a. = 3 fl.

erirea cuprinsului si espeda-
 nicatu = 1 fl, adausu compe-
 scriere (lit. a.)

otestarea politieloru (cambieloru,
 fl. 10 cr., déca ea se tramite prin
 cr.

pastrarea documinteloru = 1 fl. 50 cr.
 documentulu e mai multu de 20 frustre
 0 cr., ér' pentru mai multe documinte
 cr. dela fiecare.

pentru inventarea lasementului dupa mór-
 va pre o diumatate de di = 3 fl., pre
 intréga 5 fl. — pentru pertractarea acelu
 mentu tass'a se hotaresce in cointielegere im-
 mutata déca suntu remasi numai maioreni,
 din contr'a se hotaresce de judecatoria ame-
 suratu marimei si indelungimei lucrului.

s) pentru facerea de ori-ce suplice la auto-
 ritatile publice s. a. tassele se defigu in coint-
 tielegere imprumutata.

Atátu pentru ace'a ca tóte documintele se
 faci prin Notarii publici cu unu pretiu atátu de
 eftinu cátu si mai vêtosu pentru-cá tóte docu-
 mintele facute prin densii au valóre de dreptu
 neresturnaveru prin neci o apucatura jidovésca si
 esecutavera indata, recomandamu cu totu adin-
 sulu cetitoriloru nostrii si prin densii poporului
 întregu, cá in ori-ce acte se'u lucrari de dreptu
 ale s'ale se se jidovésca de notarii publici si
 numai cu densii se-si face ori-ce contracte, obli-
 gatiuni, testamente, suplice si ori-ce alte docu-
 minte refferitorie la ore-ce dreptu se'u competentia,
 si acést'a o potu face cu atátu mai usioru. cá
 pre notarii publici i-i afla to, dea-un'a la Can-
 celarielle loru gat'a ale impleni indata dorentiele
 si ast'felu nu suntu siliti a caciuli pre unulu
 si pre altulu, cá pre bani scumpi se le fáca do-
 cuminte, cari trase la processu, déca nu suntu
 bene sustienute si aperate, adese-ori le causéza,
 pre langa pierderea dreptului evidentu, pierderea
 inca si a averei castigata cu crunta sudóre.

Cuvente de invetiatu.

Nu este in politica sufletu, neci moralu, ci numai
 necesitate si interesu — deci: Romane Vide cui
 fidel
 J. S. Selagianu.

Redactoriu : Niculae Fekete Negrutiu

Spune, tenere Romanu, fora sfala, cea mai afunda
 silaba a animei tale, crede in schintea cea divina ce
 este in tene; primesce cu mandria loculu ce ti-a datu
 Provedinti'a, — urméza geniulu epoei, stéu'a Ro-
 maniei numai, lucréza cu manele si cu sufletulu teu
 numai, aréta-ne ideile ce nascu in mentea t'a, nu te
 sfii de intunerecu, nu te ascunde de lumina, asculta
 si stima pre totu omulu, dar' nu ingenunchia in-
 aintea nemenui, si Roman'a va fi libera!

C. A. Rosetti.

Cu tóte lovirile sortii sufletulu statornicu iá totu
 dea-un'a unu nou sboru.
 Victor Hugo.

..... Periti fii ai tradarii,
 Cá-ci tristulu vostru seclu... adí nu e, a peritu!...
 Periti! a vóstre fapte, ce'n tempulu impilarii
 Eráu mai cu putere... in ventu s'au risipitu!

In darnu a'ti pune stavili torentelui, ce cade,
 S'au riului Danubiu, elu capulu n'a plecatu,
 Sfarama ce 'ntelnesce si furi'a-i recade
 Asupr'a-ve, ve néca pe-unu valu infricosiatu.

Remu N. Opreanu.

Literatura.

S'a pusu su tipariu si pana la inceputulu luné
 Octomvrie se va espedá toturoru abonantiloru: **CALEN-
 DARIULU FEMEILORU** Anulu I. — 1876, cu-
 prindiendu, afora de partea calendaristica, mai multi
 articuli instructivi amusanti: Despre Femeia si missiunea
 ei. Defectele crescerei ficeloru romane. Un'a novéla ori-
 ginala si doue novele traduse. Unu tractatu despre
 amoru si altulu despre casatoria. O frantura din Me-
 moriele unui Eremitu. Poesii, Anecdote si Diverse
 notitie folositoare din Economía de gradina si din me-
 dicin'a de casa (mediuloce: de a tiené frumseti a pielii,
 de a procurá celu mai placutu mirosu gurei, de a-si
 curati si inalbi dentii si de a casciga grati'a perului
 s. a.) etc.

Pretiuulu unui esemplariu e 1 fl. v. a.; 5 esempl.
 4 fl. 50 cr., 10 esempl. 8 fl., 20 esempl. 15 fl., 50
 esempl. 35 fl., 100 esempl. 60 fl. v. a. Se prenumera
 la Redactiunea fóiei „Predicatoriulu Sateanului romanu“
 in Gherl'a (Szamosujvár).

Va estí asemenea si se va espedá in curendu:
Calendariulu de pariete pre an. ordenariu 1876.
 Provedistur'a foiei: Predicatoriulu Sateanului romanu.
 Pretiuulu cu postportu cu totu 25 cr. v. a. Prenumerantii
 foiei „Predicatoriulu Sat. rom.“ cari ne voru tramite
 acestu pretiu pana la esírea fasciculu X. In voru
 primí de-odata cu acela in decursulu lunei Septemvre.
 Comendantii de mai multe esemplarie primescu scadie-
 mentu insemnatu, avendu a solvi pentru 5 esemplarie
 1 fl. 20 cr., pentru 10 esemplarie 2 fl., pentru 50 es.
 8 fl., pentru 100 esempl. 14 fl. v. a.

Celé-lalte diavrie romane suntu rogate a publicá in Collonele
 loru acestea anuciuri litorarie.

Drum-du-rum-dum-dum!

Suna tob'a Celui mai mare preste invetiamentu,
 dandu de scire, cá dupa-ce mari gresieli si bujtogatásuri
 au intratu in „Elemente de Istori'a Patriei“ de J. V. Rusu,
 „Istori'a Ardealului“ de J. M. Moldovanu si „Abecedariulu“
 de B. Petri, facúndu-se in acelea amentire si de pa-
 mentu romanescu si de natiune romana, — acelea se
 oprescu dela toti puii lui Horia din scólele poporale,
 cari dreptu ace'a se inviéza a corcá de puii de gásca
 si de miei, se'u déca chiar' vreu a invetiá iee in folo-
 sintia Abecedariulu lui Gónczy se'u Catechismulu poli-
 ticu alu lui Borossss. . . . Drum-du-rum-dum-dum.

Cu literele Tipografiei diecesane.